

Pretexte pentru lectura

O perspectivă românească asupra geopoliticii

de Sorin Ciutacu

Salutăm apariția cărții *Doctrine geopolitice. Arhitectura puterii în sistemul internațional* de politologul timișorean Mihai A. Panu, la Editura Universității de Vest din Timișoara, în seria Aula Magna, 2018. Mihai Panu scrie o carte cutezătoare și valoroasă, care umple o lacună bibliografică academică printre sursele de informare serioase și erudite pe care studenții noștri le au la dispoziție în limba română. Autorul subliniază pe drept rolul din ce în ce mai important al geopoliticii în lumea contemporană, dominată de hegemonii și de ambiții hegemonice mai mult sau mai puțin voalate. Iarăși în mod just, Mihai Panu definește geopolitica în chip de știință ca un seismograf al „patologiilor puterii și al setei expansioniste”, ca o arhitectură de teme ideologic-sensibile.

În cartea sa, Mihai A. Panu delimitează corect geopolitica de relațiile internaționale, dar și de istoria politică și împarte evoluția științei geopolitice în trei perioade distincte, discutând rădăcinile geopolitice ce provin din preocupările sistematice de geografie politică ale secolului al XIX-lea și ale începutului de secol al XX-lea. Menționații savanți Kjellen și Ratzel sunt desemnați ca părinți ai geopoliticii moderne, care teoretizau tensiunea dintre curentul cosmopolitist și cel naționalist.

Cartea lui Mihai Panu are o structură foarte bine concepută și cuprinde trei mari și importante capitole precedate de o introducere edificatoare și urmate de o serie de concluzii foarte bine formulate și de un rezumat în limba engleză. Mihai Panu abordează fenomenele geopolitice prin prisma istorică, dar și prin prisma comparativă. Puterile armate sunt clar definite ca fiind continentale și / sau maritime. Un alt merit important al cărții este sinteza clară a elementelor de geopolitică furnizate de școlile anglo-saxone, germane și ruse. Acuratețea informației istorice este acompaniată de comparații cutezătoare și de un

context al realității istorice concrete, care ne ajută la comprehensiunea logicii acțiunii. De exemplu, Mihai Panu prezintă școlile anglo-americane de gândire geopolitică foarte bine, analizându-le în paradigmele dominante ale epocii. Școala fundamentală geopolitică a lui Mackinder este urmată de discuția despre concepțiile puterii maritime ale lui Mahan și Corbett, iar liniile geostrategului american Brzezinski sunt completate de discuția despre logica războiului ale lui Spykman, globalismul lui Cohen și teoria despre spațiul aerian al lui de Seversky. Am fi salutat și discuția sistematică a unor teorii propuse de geostrategi ca Henry Kissinger și George Friedmann în cuprinsul cărții, dar sperăm că acest lucru se va întâmpla într-o ediție viitoare, la fel ca și tratarea unor școli franceze de geopolitică. Școlile germane sub influența teoriei etno-spațiale a lui Ratzel sunt tratate distinct de cele influențate de Haushofer, un partizan al pan-regionalismului. Aici tratarea geopoliticii germane este impresionantă și excepțională prin luxul de informație, sinteză și detalii relevante, inclusiv pentru istoriografia românească. Școlile geopolitice ruse, mai ales cele strict contemporane, sunt analizate în spirit academic și deconstruite în paradigma

postmodernă, un lucru temerar în condițiile în care realitatea de lângă noi este în mod continuu fluidă.

Mihai Panu tratează geopolitica pe două axe mari de dezvoltare: prima este tradiționalistă, care încurajează statocentrismul, iar a doua este nouă, în permanentă căutare de legitimare a unor stări de fapt într-un mediu internațional fluid și extrem de complicat și complex.

Suntem convinși că apariția acestei cărți este de bun augur și că ea va fi o sursă de neprețuit de informații academice și, poate, și o ocazie de reflecție pentru teoreticienii acestui domeniu în continuă mișcare.

